

Драган Бошковић

ОДА ПОДНЕВУ, НИЧЕ

Ален Бешић, *Голо срце*,
Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, Краљево, 2012.

Лепо је бити песник. Лепо је и узвишено писати. Лепо је читати и живети у свету библиотека. Лепота носталгије и сећање оних прочитаних и непрочитаних књига на нас остаје место из којег се гради илузија песништва, непоновљива племенитост света. У српској књижевности последње две деценије, последња здања песничког смисла тако често се пред нама подижу и гасе у стварности потрошње и идеолошке узурпације хиперреалне стварности. У политичком и знаковном тоталитаризму, тако често, а тако ретко, јутро избаци по једну књигу. Овога пута књигу песама. Можда само медитација. Тек један солилоквиј. Поетске сањарије. Песме у прози. Путопис, хербаријум, атлас, „љетопис” . . . жанровска неодређеност књиге *Голо срце*, само умножава питања, распршујући сваку хомогену рецепцију њеног идентитета, укрштања значења, слојева смисла. „Голи жанр”, разголићени облик, једна мала апокалипса свих литерарних и личних опсесија Алена Бешића, омогућава мирно путовање морском и подневном тропиком текста. Стабилног и јасног концепта, као сваки „атлас” или „љетопис”, она нас већ од првих својих редова одводи ничеанском сну о сунцу у зениту, трену када су сенке најмање, када их заправо нема. Водећи нас са оне стране поезије, минимуму значења и максимуму текста, *Голо срце* нас пушта да слободно пропадамо, све даље и дубље, у чистоћу знака и материјалност текста, у неприкосновени простор песништва. Песништва којег у овој књизи нема, иако само њега има. У фотографијама очију које посматрају сваку песму, које нас посматрају, у борама, капиларима, трепавицама, у Ничеовој контемплацији зенита. Или тек у Бешићевом сну наших зеница и зеница речи.

Жалећи што и моје очи нису испуниле једну страницу ове књиге, изнова сам је ишчитавао, и полако спознавао да ми није место у њој. Тако тиха, смирена, без грубих речи (да у њој чак и реч „свирепо” звучи тако катастрофично), сва у преливањима, дијалектици светла и таме, светла и сенке, сва, дакле, у густом треперењу и светлуцању, она нас тако снажно обузима, свија, али и изгони из себе. Присећајући се, ко је то још у српској песничкој или прознопоетској традицији већ писао овакве текстове, нисам успео да до краја домислим. Поетска традиција наше литературе, поетичкоисторијски се гради у грубости, насиљу над поетиком и формом, пренаглашеношћу, поетском прекршају и агресиви, од Кодера, Његоша, преко Костића или Растка, до Миљковића, Павловића, Данилова, Јеленковића... Можда би Бешићеве текстови себе генерисали из умирујућег текста раног Андрића или текстова Јована Христића, Војислава Карановића. Античка, медитеранска, меланхолична смиреност пред разарајућим ефектима модерности, (не)очекивано нас оставља изван традицијских завета писања.

Ретка, уникатна, читљива до границе доколице, занимљива као путовање, књига Алена Бешића нас умирује, враћа себи и стварима, ритму и поезији времена и дана, да сваки тренутак или реченица постају изнова битни. И све се изнова ничеански и изнова поетски враћа свом природном месту, оној „истој, ганутљивој фрази”, животу: читању, писању, меланхолији, медитацији. И, све се по једној неминовној логици и освештаној поетици враћа тамо где једино може бити, под нашу кожу. „Мутним рођењем звука испод коже” („из тмине детињства”), „Испод усијаних слепоочница” („антимарина 1”), песништво се само-спознаје у мрежи и нежности капилара, ритма срца, оног космоса испод епидерма, где, као и у себи, каже Бешић, „само треба бити” („окно”). Невероватна благост која нас саветује да „поезија је када нема ничега, и када се то каже” („с они страну добра и зла”), и води Бешићевом песничком атласу, његовој библиотеци у којој књиге зрију, као прочитана лектира на страницама његове књиге, као из хербаријума листова књига – влати књижевности. Конрад, Ниче, Карановић, Јеленковић, Зебалд, Neil Young итд. осмишљавају ове Бешићеве слике, одржавају их на ивици постојања и значења, плоде у њима поезију, текст чинећи растреситим, изгубљеним у протеклом, али и у свакодневном, покрету руке, гутљају чаја, откуцају пулса... И када се то каже, и кроз низ Бешићевих очекиваних и општих мисли, и кроз понављања песничких матрица и тропа, ето поезије... А озбиљна поезија, подсетимо се, гради се из оног већ постојећег, не плашећи се да буде чак и банална, као што се то не плаши да буде ни љубав.

Бешићева, ничеанска поезија, само је једна поезија која чезне за „сунцем драгоцјених касних спознаја” („силазак”), она поезија која

„чекајући стрпљиво из хербаријума да пролиста” („подне”). Удаљена од модернистичке трауме почетка и буђења, неуротичног бацања у будуће и заорава садашњег, она живи самоосвешћење из свега протеклог, мртвог, заборављеног, откривајући нам не само постмодернистичку паратекстуалну логику писма и поетике, колико историјску зрелост нас самих, наших текстова, нашу постмодернистичку носталгију и загляданост уназад. Поезија се, учи нас Бешић, не јури, она нигде не жури, не ломи се, чак се ни не пише, а биће света не може да се потроши, као што су сва историјска разарања увелико прошлост; поезија је одувек ту, одавно бачено семе смисла, којем само треба дати шансу да пролиста, што *Голо срце* и чини. Зато се њен текст може бескрајно дописивати јер је већ дописан, зато му се не може ништа додати јер у себи носи све. Зато у њему ничеанско зрење, Зебалдово писање у зрелости тренутака и милости трајања, дозива опет речи да „домиле из заорава”, „из бескрајног океана времена” („златни пресјек”) и тихо се „склупчају у нечијем уморном срцу”. А то срце је само „усплахирина јегуља” („олтар”), змијски троп, као што је то и поезија. Драгоцене касне спознаје, оне које нас чекају и које долазе тако неочекивано, иако су одувек ту, оне спознаје касног поднева и закаснеле поезије, обасипају нас из *Голог срца*. Срца нашег космоса, Сунца, које као и ми, и зрела песма, сија, жари и лечи само у подне, уз, очекивано, обиље медитеранске фигурације.

Да, зрелост (српске) поезије, њена увек окаснела самоспознаја, постмодернистичка зрелост, истрошеност и меланхолија, родила је ову књигу. Читајте је у жарки час, јер са склапањем последње странице лето песништва се завршава. И почиње „свакодневно ништа” („антимарина 1”), имуност на „жаоке наде” („у аури лампе”), што нас изнова враћа првим страницама срца кога једва има, „умноженим почецима” („у име”), док се у нама „изнова обнавља писмо” („wintering”), јер једино у самообнављању и самоисписивању може се, као и некада, и данас писати поезија. *Голо срце*, као летње писмо, летопис разгледница и слика које, као и ми, читање или песништво, никада не стиже на место где је послато.